

Josip Posedel:

PRILOG BIOGRAFIJI ŠIME LJUBIČA

Događaji burne godine 1848. djelovali su snažno na mladog svećenika Šimu Ljubića koji je svršivši 1847. bogosloviju u Zadru dobio službu u svom rodnom mjestu Starom Gradu na Hvaru gdje je rođen 24. svibnja 1822. god. Zanesen za sjedinjenje Dalmacije s banskom Hrvatskom Ljubić osniva u Starom Gradu čitaonicu i stavlja je pod pokroviteljstvo bana Jelačića, koji je bio imenovan gubernatorom Dalmacije, te nastoji organizirati ilirsko društvo »Zora«. Ljubić je nakon 1848. imao posljedica zbog takve svoje djelatnosti te je 19. lipnja 1849. otpušten iz službe i metnut pod stalni nadzor policije. To je u njemu još više ojačalo nacionalnu svijest i želju da sve svoje umne sposobnosti stavi u službu svog naroda.

Za vrijeme svog školovanja u Zadru bavio se glazbom, zatim pisao pjesme i drame po uzoru na talijanskog pisca Alfierija a u Starom Gradu oduševio ga je za narodnu povijest i književnost starac Petar Nižetić, arheolog amater i dobar rodoljub koji je posjedovao veliku biblioteku i numizmatičku zbirku. U Zadru Ljubić je došao u dodir s Antom Kuzmanićem urednikom »Zore dalmatinske« u kojoj 1844. objavljuje »Životopis Petra Hektorovića«. Tada kao student piše i svoju prvu radnju iz numizmatike a ujedno u jednom članku ustaje protiv nekih koji su tvrdili da je stari grčki Faros današnji Hvar i dokazuje da je to Stari Grad.

Kao klerik Ljubić je napisao još nekoliko rasprava i članaka u kojima je pokazao jedan žar »ignis sacer« prema nauci, ali bilo je pitanje hoće li od zanesenog diletanta postati veliki stručnjak ili će ostati do kraja života dobar župnik, koji se kao diletant bavi znanostima.

Nakon što su Ljubićevi sugrađani prosvjedovali zbog njegovog otpuštanja i dokazivali da je on nedužan, u studenom 1849. dobio je mjesto kao pomoćni župnik u Supetru a nakon Supetra bio je župnik u Nerežišćima te na jesen 1852. ponovo na Hvaru u Sv. Nedilji. Na Hvaru se s Ljubićem susrela Ida von Düringsfeld, njemačka književnica, i on ju je upoznao s narodnim pjesmama od kojih je neke objelodanio još 1845. i 1846. u »Zori dalmatinskoj« pod naslovom »Narodne pjesme iz ustih naroda na Hvarskom otoku«.

Ona je 1858. u Parizu objelodanila »La poésie populaire dans l'île de Lesina«.

Još za boravka u Supetru Ljubić je poslao bečkoj Akademiji svoju radnju pod naslovom »Nummografia dalmata« a ta ista je izašla slijedeće godine u Zagrebu pod naslovom »Stara dalmatinska pinezoslovlje«.

Godine 1854. došlo je do reforme gimnazija i svih srednjih škola i pojavila se potreba za nastavničkim kadrom. Ljubić pod sretnim okolnostima dobiva od biskupa dozvolu da pođe u Beč studirati povijest i geografiju i on se od jeseni 1855. nalazi u Beču. Slijedeće godine objavljuje jedno od svojih veoma značajnih djela što se i pored niza nedostataka kao pionirski rad ni danas ne može mimoći. To je »Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia«. Tu je na 325 stranica dao životopise stotinjak čuvenih Dalmatinaca.

Iste godine »Centralna komisija za istraživanje i sačuvanje starih spomenika« šalje Ljubića u Dalmaciju radi arheoloških istraživanja čije rezultate on objavljuje u raspravi »Studi archeologici sulla Dalmazia«. U isto doba publicira »Iscrizioni dalmatine«. Ove njegove dvije radnje iskoristio je poznati njemački historičar, koji je bio najveći autorite za rimsku povijest, Theodor Mommsen pri sastavljanju svog ogromnog djela »Corpus Inscriptionum Latinarum«. Kako je Mommsen tad boravio u Beču, dao mu je Ljubić još mnogo drugih svojih prijepisa natpisa a za te usluge berlinska akademija mu je posebnim pismom zahvalila i tim se on do kraja života ponosio.

U opsežnom nekrologu »Život i djela Šime Ljubića«¹⁾ Tadija Smičiklas između ostalog navodi riječi bečkog sveučilišta profesora Jägera o Ljubiću kao studentu: »Ljubić je malo koristi odnio s našeg sveučilišta. Znaete, teško je profesoru, kada dođe ovakav već gotov poluučenjak«.

Pošto je položio ispite u Beču, Ljubić je 26. XI 1857. postavljen za suplenta na splitskoj gimnaziji. Dekret o postavljanju potpisao je namjesnik Mamula. Direktor Franceschiju i pojedinim nastavnicima splitske gimnazije nije bilo po volji da im dolazi kao kolega takav priznati znanstveni radnik koji svojim znanjem njih daleko nadmašuje. Među spisima gimnazije iz šk. god. 1857/58.²⁾ je dopis Namjesništva od 12. XII 1857. upravi splitske gimnazije u kojem između ostalog stoji: »... le eccezioni addotte contro l'ammissione del Gliubich alla supplenza d'una cattedra presso codesto ginnasio non furono trovate tali dal recedere dal deliberato con cui gli fu affidata la supplenza stessa«.

(Smatramo da izneseni prigovori protiv prijema Ljubića za suplenta na katedri te gimnazije nisu takvi da bi se odustalo od odluke kojom mu je povjereno to mjesto suplenta.)

Ljubić je u gimnaziji došao u sukob sa svojim kolegama kad im je prijateljski iskreno ukazao na nedostatke u vezi s metodikom povijesne nastave. U zapisniku Nastavničkog vijeća od 17. VI 1858. nalazimo³⁾: »..... lette furono le osservazioni dei maestri supplenti Matteo Tomassevich e Girolamo Cindro in risposta al discorso recato dal maestro supplente Simone Gliubich circa il metodo storico da introdursi nell'istruzione ginnasiale«.

(Pročitane su primjedbe učitelja suplenta Mate Tomaševića i Jerolima Cindra kao odgovor na predavanje učitelja suplenta Šime Ljubića o metodi koju bi trebalo uvesti u gimnazijsku nastavu povjesti).

Ljubić je tada imenovan za člana c. k. centralnog odbora za istraživanje i čuvanje starih spomenika u Austriji a 6. VIII 1858. i čuvarem splitskog Arheološkog muzeja, čiji spomenici su tad bili smješteni u zapuštenim crkvicama sv. Barbare i sv. Roka na Peristilu.

Sve to je ogorčilo, kako Smičiklas kaže, »tamošnje mračnjake i glupake te ne nalazeći javnog uzroka udare tajnom klevetom i potvorama, koje upravljahu na zloglasnog Roznera u Zadru, da ih dalje na ministarstvo oprema uza svoju začinku«. ⁴⁾

15. X 1858. direktor Franceschi u izvještaju Namjesništvu daje negativnu ocjenu o Ljubiću »... usa un metodo falso« i napominje da je Namjesništvo vjerojatno već doznalo za njegovo držanje u zavodu. ⁵⁾

U studenom 1858. Ljubić je morao poći u Beč da se riješi lažnih optužbi i tu je dobio zadovoljštinu time što mu je ponuđeno da pođe u Veneciju i tamo nekoliko godina u arhivu proučava građu vezanu uz povijest naših zemalja. To je bila prekretnica u njegovom životu i njemu je bilo omogućeno da se potpuno posveti znanosti i postane jedan od naših prvih akademika.

U Muzeju grada Splita postoji epitaf nepoznatog građanina koji počima riječima:

ILLUSTREM ME HOMINUM PERVERSA CALUMNIA FECIT
(Opaka kleveta ljudi učinila me slavnim)

Ta rečenica u potpunosti može se primijeniti i na Šimu Ljubića, lučonošu naše znanosti kako ga je nazvao don Frane Bulić.

Posljednji decenij života Šime Ljubića usko je vezan uz starohrvatsku arheologiju nakon što se upoznao s otkrićima fra Luje Maruna u selu Biskupiji 8 km daleko od Knina te na Kapituluu neposredno pred Kninom. Ti spomenici danas se nalaze u Splitu u Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika. Kad je don Frane Bulić stručno obradio pronađene spomenike, Ljubić je omogućio da Bulićevo djelo »Hrvatski spomenici u kninskoj okolici« izađe troškom Jugoslavenske akademije.

Kao umirovljenik pozdravio je osnivanje muzeja u Kninu i sam prisustvovao njegovom otvaranju 24. kolovoza 1893. Kad je 1894. prihvatio molbu kninskog starinarskog društva da bude njegov potpredsjednik popratio je to riječima: »Hrvatske starine su za me svetinja — svjetske samo oruđe za napredak nauke«. ⁶⁾

Iste godine sudjelovao je na Kongresu kršćanskih arheologa u Splitu i Solinu i bio izabran predsjednikom V sekcije koja je raspravljala o srednjovjekovnim spomenicima u Dalmaciji te je u Radu Akademije napisao »Izvješće o prvom sastanku kršćanskih arheologa u Splitu i Solinu u Dalmaciji«. Ljubić je umro u Starom Gradu 19. X 1896. u svojoj 74. godini. Njegovom sprovodu prisustvovao je don Frane Bulić kao zastupnik Jugoslavenske akademije, Arheološkog muzeja, Gimnazije te društva »Bihać« iz Splita da mu u ime svih ovih iskaže dužnu počast.

B I L J E Š K E:

- 1) Ljetopis JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI, 1897, sv. 12, Zagreb 1898.
- 2) Historijski arhiv, Split, Fond Klasične gimnazije, god. 1857/1858.
- 3) H. A. S. Fond Klas. gim. godina 1857/58.
- 4) O. c. str. 171 i 172.
- 5) H. A. S. isti fond.
- 6) S. Gunjača, Šime Ljubić i kninski starohrvatski spomenici, Obzor, Zagreb, 77/4 IV, 1934.